

بازشناسی اصول و سبک‌های معماری ایرانی

محیا آجورلو

دانشجوی کارشناسی ارشد معماری اسلامی دانشگاه سوره، mahya.ajorloo@gmail.com

چکیده

معماری ایرانی به‌عنوان میراث ماندگار تاریخ ایران، در ادوار مختلف همواره مورد توجه ایرانیان و مردم سراسر دنیا بوده است. با وجود تحقیقات گسترده انجام شده در حوزه معماری ایرانی اسلامی، جای خالی به‌کارگیری این اصول در طراحی کلیه فضاهای امروزی دیده می‌شود. پژوهش حاضر با هدف بررسی اهمیت جایگاه اصول و سبک‌های معماری ایرانی، به‌عنوان بخش مهمی از تاریخ معماری ایران و چگونگی تأثیرگذاری این اصول بر افزایش کیفیت طراحی دوران معاصر انجام شده است. به منظور شناخت بهتر و بیشتر، اصول و سبک‌های معماری ایران، شیوه‌های بنیادی هنر و معماری در جهان اسلام، اصول معماری ایرانی، انواع سبک‌ها و خاستگاه آن‌ها مورد بررسی قرار گرفته است. جستجو در معماری کهن ایران، دیدن راه‌حل‌ها، تبدیل آن‌ها به زبان علمی و بهره‌گیری از فنون روز در راستای افزایش کیفیت طراحی در دوران معاصر، بخشی از ضرورت انجام این پژوهش است. این مقاله مروری بر اصول و سبک‌های معماری ایرانی است. چهارچوب نظری پژوهش کیفی، از طریق مطالعات کتابخانه‌ای و بررسی متون مرتبط با موضوع تعیین شده است.

کلیدواژه- اصول معماری ایرانی، سبک‌های معماری ایرانی، معماری ایرانی.

۱- مقدمه

معماری غنی گذشته را نیک دریافت که این ارزش‌ها برای امروز به عینیت تبدیل شود. یکی از بزرگترین چالش‌های معماری امروز عدم وجود ارتباطی منسجم بین عوامل تشکیل‌دهنده آن است. علت اصلی این نقیصه، دور شدن از آموزه‌ها و ریشه‌های معماری سنتی و هویت پیشین است که منجر به تفکیک مراحل گوناگون فرایند طراحی و ساخت، تغییر در روند آموزش معماران و شتاب و سرعت ساخت‌وساز شده است. [۲]

۲- شیوه‌های بنیادی هنر و معماری در جهان اسلام

هنر و معماری در جهان پهناور اسلام دارای چهار شیوه بنیادی است. البته شیوه‌های فرعی دیگری در برخی کشورهای اسلامی مانند اندوزی نیز قابل بررسی است. این چهار شیوه چنین هستند:

۱) شیوه مصری: این شیوه از معماری کهن مصر ریشه گرفته است و در کشورهای اسلامی شرق آفریقا، مصر، سودان و کشورهای پیرامونی تا حجاز را دربر می‌گیرد که در آن‌جا با شیوه شامی برخورد می‌کند.

ساختمان‌های تاریخی هر کشور بخشی از شناسنامه فرهنگی و کارنامه مردمی است که در آن زندگی می‌کرده‌اند. در ایران، جایگاه هنر، معماری و شهرسازی، درست پس از سخن دربی جای دارد. با این‌که صدها دفتر و دیوان و جنگ درباره شعر و نثر فارسی پرداخته شده، از هنر معماری چنانکه باید و شاید، یاد نشده و اگر چند تن چون ابن خردادبه و اصطخری و برخی جغرافی‌دانان دیگر به تناسب نوشته‌ای که در دست داشته‌اند، گاه فهرستی از بناها و شاهکارهای هنر معماری را در تالیفات گران‌بهای خود گردآورده‌اند، دیگران بیشتر در برابر این‌گونه شاهکارها به توصیف‌های شاعرانه بسنده کرده‌اند. کمتر کسی را می‌توان یافت که چون ناصر خسرو در کتاب خود، ریزه‌کاری‌های یک ساختمان را مو به مو بازگو کند و تصویر واقعی آن را در برابر چشم بگذارد. [۱]

یک اثر معماری پیش از آن که به عنوان یک کالبد ساختمانی مطرح باشد؛ منعکس‌کننده سلسله تفکرات و بازگوکننده راه و رسم زندگانی مردمان دوره خود است. معمار ذات درونی و هویتی خود را در آثار هنریش بازگو می‌کند. برای درک ارزش‌های سنتی معماری و شهرسازی، باید آموزه‌ها و ویژگی‌های